

УДК 338.45.01: 330.142

О. В. Васильцова,
здобувач кандидатського ступеня, науковий співробітник лабораторії екологічного менеджменту, Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України, м. Київ

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ ОЗНАК ЕКОЛОГІЧНОЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

O. Vasiltsova,
Ph.D. candidate, Researcher, Laboratory of Environmental Management Institute
of Agroecology and Natural Resources of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Kyiv

SYSTEMMATIZATION OF QUANTITATIVE AND QUALITATIVE SIGNS OF ENVIRONMENTAL CAPITALIZATION OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

Статтю присвячено удосконаленню систематизації кількісних та якісних ознак екологічної капіталізації підприємств харчової промисловості шляхом розробки методологічного підходу до ідентифікації поняття "екологічна капіталізація" за низкою таких системних ознак: видів секторів економіки; рівнів економіки; сфер діяльності підприємства; етапів виробничого процесу на підприємстві; видів капіталізованих активів; співвідношення між ринковим капіталом підприємства і його реально існуючим капіталом на даний момент; співвідношення доходів, витрат, джерел фінансування та активів; механізму нарощування капіталізації. У ході роботи для дослідження використовувалися такі методи: абстрактно-логічний (для узагальнення наукових підходів до визначення та характеристик форм капіталізації), аналізу і синтезу (для визначення функціональних особливостей харчової промисловості), системного аналізу (для виявлення ознак екологічної капіталізації), термінологічний (для формування сутності поняття "екологічна капіталізація").

На основі розробленої методології наведено характеристику форм капіталізації, виділених у науковій літературі. У зв'язку з існуванням кількох підходів до виділення форм капіталізації в ході дослідження виявлено доцільність виділення нової форми капіталізації — екологічної, її відносин з іншими формами, а також типи інвестицій та джерел забезпечення капіталізації навколишнього середовища. Визначено функціональні особливості харчової промисловості, на основі яких систематизовано ознаки екологічної капіталізації та сформовано алгоритм дій екологічно орієнтованого підприємства харчової промисловості щодо ефективної реалізації власної господарської діяльності з впровадженням екологічної капіталізації.

The article is dedicated to the improvement of the systematization of quantitative and qualitative features of the ecological capitalization of food industry enterprises by developing a methodological approach to the identification of the concept of "environmental capitalization" on a number of such systemic features: types of sectors of the economy; levels of economy; spheres of enterprise activity; stages of the production process at the enterprise; types of capitalized assets; the ratio between the market capital of an enterprise and its real capital at the moment; the ratio of income, expenses, sources of financing and assets; the mechanism of capitalization. In the course of work for research, the following methods were used: abstract-logical (for generalization of scientific approaches to the definition and characteristics of forms of capitalization), analysis and synthesis (to determine the functional characteristics of the food industry), system analysis (to identify signs of environmental capitalization), terminology (for formation of the essence of the concept of "environmental capitalization").

On the basis of the developed methodology, the characteristics of the forms of capitalization allocated in the scientific literature are given. In connection with the existence of several approaches to the allocation of forms of capitalization in the course of the study, the expediency of allocating a new form of capitalization — ecological, its relations with other

forms, as well as types of investments and sources of ensuring the capitalization of the environment. The functional features of the food industry on the basis of which the signs of ecological capitalization are systematized and the algorithm of actions of the ecologically oriented food industry enterprise about the effective realization of own economic activity with introduction of ecological capitalization is formed.

Ключові слова: форми, види капіталізації, реальна капіталізація, ринкова капіталізація, підприємства харчової галузі промисловості, екологічна капіталізація підприємств харчової галузі, економіка харчової промисловості, екологічно орієнтоване підприємство, джерела інвестування капіталізації, функціональні особливості капіталізації харчової галузі.

Key words: forms, types of capitalization, real capitalization, market capitalization, food industry enterprises, ecological capitalization of food industry enterprises, food industry economy, ecologically oriented enterprise, sources of capitalization investment, functional features of food industry capitalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Відсутність загальних наукових підходів і чіткої теоретичної узгодженості до визначення та структурування економічної категорії "капіталізація" зумовлено об'єктивним взаємозв'язком цієї категорії з соціально-економічним середовищем та спробою виявити її особливості з позиції різних наукових дисциплін та підходів.

Харчові підприємства, як і решта господарюючих суб'єктів, під час своєї економічної діяльності, збільшуючи свої прибутки та нарощуючи власний капітал, здійснюють негативний екологічний вплив на довкілля, викидаючи у повітря, воду, ґрунт забруднюючі речовини. Такий спосіб господарювання є безперспективним та асоціальним. Оскільки сутність процесу капіталізації полягає у зростанні ринкової ціни капіталу, зокрема, за рахунок вартості інтелектуальних активів, то важливо дотримуватися умови соціалізації господарських процесів та екологічних обмежень і норм. Саме тому, метою капіталізації господарюючих суб'єктів харчової галузі на сучасному етапі розвитку форм капіталів повинно стати накопичення та направлення певної частини капіталу підприємства на впровадження природоохоронних заходів у процесі своєї економічної діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

З огляду на багатогранність поняття капіталізації як економічної категорії, її визначення набуло різноманітних значень і зазнало багатьох змін та уточнень різними науковцями. Вивченням сутності капіталізації і дослідженням її видів та форм займалися такі вчені, як М. Козоріз [1], А. Барановський [2], С. Шумська [3], А. Гриценко [4], М. Дедкова [5], Н. Брю-

ховецька [6], Л. Мельник [7] та багато інших науковців. У контексті нашого дослідження важливою є ідентифікація екологічної капіталізації та визначення її зв'язків з іншими формами капіталізації.

Сучасні науковці виділяють такі форми капіталізації як: реальна, фіктивна (ринкова), маркетингова тощо. Під реальною капіталізацією розуміють процес перетворення втіленої в матеріальних та інших реальних цінностях вартості на джерело зростання вартості [4]. Маркетингова капіталізація формується в ході реалізації внутрішнього фірмового менеджменту та маркетингу, стимулюючи надходження грошових потоків завдяки підвищенню лояльності існуючих та залучення додаткових клієнтів. Ринкова або фіктивна капіталізація означає ринкову вартість підприємства, акції якого котируються на фондовій біржі [8].

Попри значну кількість наукових досліджень капіталізації як економічної категорії, відсутньою є однастайність поглядів щодо систематизації ознак капіталізації. Зважаючи на те, що існує декілька підходів до виділення форм капіталізації, варто обґрунтувати доцільність виділення нової форми капіталізації — екологічної, виявити її зв'язки між іншими формами та з'ясувати види інвестування та джерела забезпечення екологічної капіталізації.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розробка методологічного підходу до ідентифікації поняття "екологічна капіталізація" за низкою системних ознак. Завданнями, які мають бути вирішені для досягнення мети дослідження, є: надання характеристики форм капіталізації, виділених у науковій літературі; дослідження шляхів залучення та джерел забезпечення капіталізації харчових підприємств; визначення функціональних особливостей харчової промисловості; систематизація ознак екологічної капіталізації.

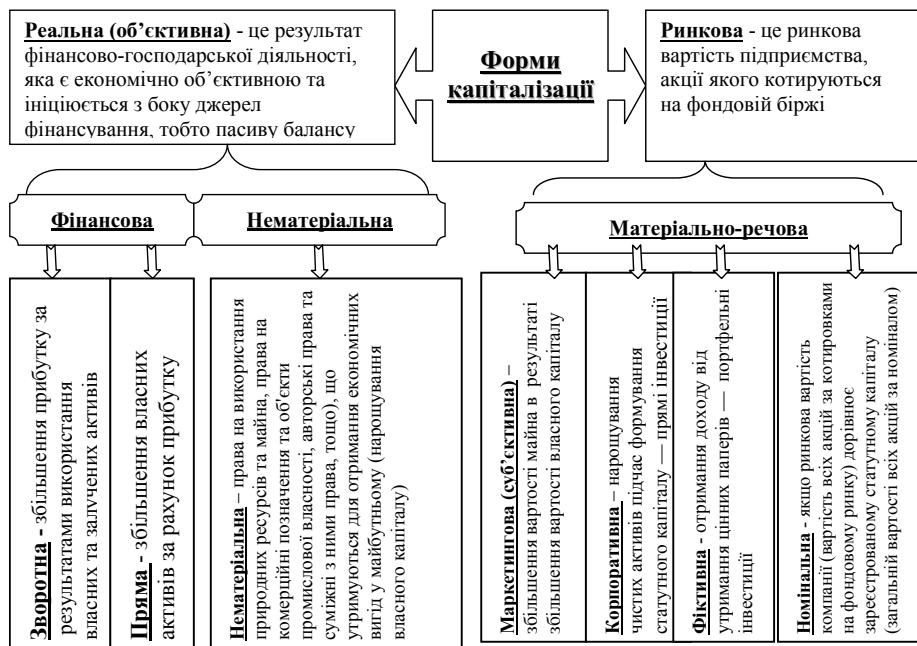

Рис. 1. Форми капіталізації залежно від механізму її нарощування

Джерело: розроблено автором.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження було використано такі методи дослідження як: абстрактно-логічний (для узагальнення наукових підходів до визначення та характеристик форм капіталізації), аналізу і синтезу (для визначення функціональних особливостей харчової промисловості), системного аналізу (для виявлення ознак екологічної капіталізації), термінологічний (для формування сутності поняття "екологічна капіталізація").

Оскільки в науковій літературі існують різні підходи до класифікації форм капіталізації та їхніх характеристик, вважаємо за доцільне виділити основні ознаки, за якими їх ідентифікують. До них належать, насамперед: види секторів економіки; рівні економіки; сфери діяльності підприємства; етапи виробничого процесу на підприємстві; види капіталізованих активів; співвідношення між ринковим капіталом підприємства і його реально існуючим капіталом на даний момент; співвідношення доходів, витрат, джерел фінансування та активів; механізм нарощування капіталізації.

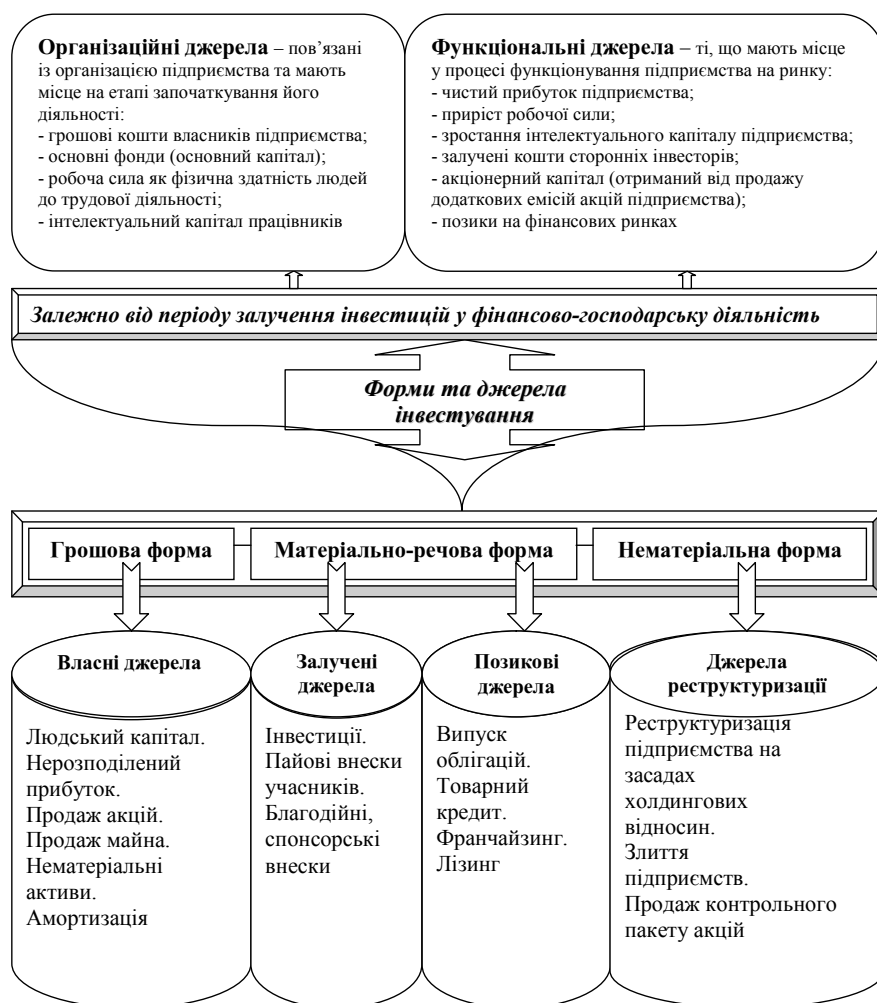
Залежно від секторів економіки виділяють: капіталізацію підприємств; капіталізацію банківської системи; капіталізацію фондового ринку. Основною кількісною ознакою капіталізації зазначених секторів економіки є ринкова вартість цінних паперів, які належать відповідно підприємству, банку, фондовій біржі, і які обертаються на фондовому ринку [2, с. 44].

Щодо рівнів економіки, то капіталізацію визначають на:

- глобальному рівні (кількісні ознаки формуються показниками, що характеризують стан та розвиток світової концентрації форм капіталів та їх розміщення);
- національному рівні (кількісні ознаки формуються показниками, що характеризують розвиток та обсяги різних форм капіталів у певній країні та за її регіонами);
- на рівні окремих ринків капіталів (кількісні ознаки формуються показниками, що характеризують банківський, фондовий, страховий та товарний ринки в окремій країні);
- корпоративному або рівні суб'єкта господарювання (кількісні ознаки формуються показниками, що характеризують рівень ринкової або реальної капіталізації суб'єкта господарювання) [9, с. 235].

Що стосується сфери діяльності компанії чи підприємства, то для розуміння капіталізації науковці та дослідники застосовують два підходи. Перший підхід характеризує капіталізацію, акцентуючи увагу на використанні частини додаткової вартості для збільшення капітальних потужностей господарюючих суб'єктів. Визначення капіталізації через створення фіктивного капіталу відображає другий підхід у розумінні капіталізації як ринкової вартості підприємства. Цей підхід сприяв виникненню поняття ринкової капіталізації [10, с. 48; 5, с. 87].

Щодо процесу виробництва, то виділяють: капіталізацію чинників виробництва (або економічних ресурсів), капіталізацію процесу ви-

Рис. 2. Форми інвестування за джерелами забезпечення екологічної капіталізації

Джерело: розроблено автором.

робництва, капіталізацію результатів виробництва, які слугують відповідно: для формування умов щодо створення додаткової вартості, безпосереднього її формування і перетворення створеної вартості в новий капітал. Залежно від виду капіталізованих активів, капіталізація буває фінансовою, нематеріальною та матеріально-речовою. З огляду на співвідношення між ринковим капіталом підприємства і його реально існуючим капіталом на даний момент часу, капіталізація буває: недостатньою (діяльність компанії фінансується за рахунок позикових засобів); достатньою (процеси капіталізації є оптимальними) та зайвою (вільні засоби підприємства не дають додаткового прибутку, тому що не інвестуються, а капіталізуються) [11, с. 114].

Капіталізація, як метод оцінки вартості підприємства, за його доходами або прибутками, полягає в розрахунку величини капіталу, здатного приносити такі доходи при нормі прибутку, яка дорівнює середньому позичковому відсотку [12, с. 3]. Оцінка балансової капіталі-

зації здійснюється при співвідношенні таких категорій як "доходи", "витрати", "джерела фінансування" та "активи". Такий погляд у науковій літературі [9, с. 3] носить назву реальної капіталізації та представляє собою результат фінансово-господарської діяльності, ініційований з боку джерел фінансування.

До внутрішньої капіталізації суб'єктів господарювання відносять найбільш поширену зворотню капіталізацію (Capitalization of earnings) у вигляді капіталізації: прибутку (спрямування певної його частини на розвиток діяльності — реінвестування прибутку); чистого грошового потоку від інвестицій (його повторне інвестування); суми депозитного відсотка (приріст депозитного внеску на суму на积ованих банком відсотків); капіталізацію дивідендів (шляхом здійснення дивідендних виплат у формі нових акцій) [8, с. 94].

Залежно від того, що капіталізується (активи або майно), виділяють пряму або зворотню капіталізацію. За характером активів, що капіталізуються, розрізняють матеріально-речову, нема-

Таблиця 1. Систематизація кількісних та якісних ознак показників екологічної капіталізації

Форма капіталізації	Якісні ознаки (відносні)	Кількісні ознаки
Ринкова капіталізація	Питома вага акцій підприємств, які мають екологічну капіталізацію	Ринкова капіталізація компанії = акції в обігу * ринкова вартість 1 акції (курс акції) (1)
Фінансова капіталізація (прямий метод)	Питома вага інвестицій, залучених на розвиток екологічності виробництва та природоохоронних заходів	$K = M \cdot i2 + (1 - M) \cdot i1$, (2) де K — коефіцієнт капіталізації; M — відношення величини кредиту до вартості нерухомості; $i1$ — відношення величини грошових надходжень до виплати податків до суми вкладених коштів (ставка капіталізації на власний капітал); $i2$ — відношення щорічних виплат з обслуговування боргу до основної суми іпотечної позички
Нематеріальна капіталізація	Питома вага фондів природоохоронних заходів, спрямованих на фінансування наукових досліджень у галузі; володіння стандартами, патентами, купівля прав на розробку та впровадження ноу-хау і обладнання; фінансування еколого-орієнтованих споживачів; фінансування освіти працівників для поглиблення знань; розвиток екологістики та ін.	$PV = \frac{CF_1}{1+i} + \frac{CF_2}{(1+i)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+i)^n}$, (3) де PV — приведена вартість грошових потоків, що генеруються торговою маркою; CF — грошовий потік відповідного року (від 1 до n -ого); i — ставка дисконтування
Маркетингова капіталізація	Питома вага власних та залучених активів, направлених на природоохоронні заходи	Обсяг зростання вартості підприємства за рахунок генерування доходів в результаті підвищення вартості нематеріальних активів, що стосуються маркетингу, а саме: вартості придбаних технологічних розробок (ноу-хау), вартості бренду, витрат на замовлення оцінки розрахунку вартості ділової репутації компанії
Корпоративна капіталізація	Питома вага прямих інвестицій, залучених на природоохоронні заходи	Обчислюється у акціонерних товариств під час первинного та додаткового розміщення акцій та при їхньому перепродажу співвласникам, включаючи емісійний дохід
Фіктивна капіталізація	Питома вага частини отриманого доходу від утримання цінних паперів (портфельних інвестицій), направлених на природоохоронні заходи	Обсяг переоцінених фінансових вкладень, що балансуються як додатковий капітал у пасиві

Джерело: розроблено автором на основі [13, с. 118—119].

теріальну, фінансову капіталізацію. Зворотна капіталізація прибутку та пряма капіталізація активів є видами реальної капіталізації. Реальний капітал суб'єкта господарювання формується з різних активів — матеріальних, інтелектуальних (у тому числі нематеріальних), фінансових, але дорівнює власному капіталу компанії (організації) за даними фінансової звітності. Тому реальній капіталізації прибутку (зворотній капіталізації) передують збільшення реального або власного капіталу, реальної капіталізації активів (прямій капіталізації) збільшення як власних, так й залучених активів суб'єкта господарювання.

Особливої уваги, з огляду на завдання даного дослідження, заслуговує маркетингова форма капіталізації. Насамперед тому, що маркетингова капіталізація разом з реальною впливають на ринкову ціну компанії. Частіше за все, процес капіталізації виступає результативним показником активності маркетингової політики організації [10, с. 54; 12, с. 4]. Щодо ринкової (фіктивної) капіталізації, то вона являє собою добуток загальної кількості акцій на їхню ринкову ціну. Оскільки цей вид капіталізації формується в процесі фондових операцій, то вона носить назву "фіктивна капіталізація" [2; 3; 6].

Узагальнення вищевикладеного матеріалу дозволило систематизувати форми капіталізації залежно від механізму нарощування та виділити їх основні ознаки на рисунку 1.

На нашу думку, з огляду на виклики сьогодення, пов'язані з негативними впливами господарської діяльності на довкілля, виникає необхідність виділення ще однієї форми капіталізації — екологічної. Нині надзвичайно важливим є запровадження природоохоронних заходів з метою зменшення викидів промисловими підприємствами завдяки накопиченню та використанню капіталу. Під екологічною слід розуміти капіталізацію, метою якої є вкладання власних та залучених активів у економічну діяльність компанії, що орієнтована на збереження навколишнього природного середовища з мінімізацією негативного впливу на довкілля з ціллю отримання прибутку у майбутньому, максимізації ринкової вартості компанії та зростання її власного капіталу.

У зв'язку з існуванням декількох підходів до виділення форм капіталізації (за механізмом нарощування, за джерелами забезпечення тощо), варто обгрунтувати доцільність застосування тої чи іншої форми стосовно екологічної капіталізації. На нашу думку, заслуговує на увагу при здійсненні екологічної капіталізації такі форми реальної (об'єктивної) капіталізації як пряма (збільшення власних активів за рахунок прибутку); зворотна (збільшення прибутку за результатами використання власних та залучених активів); нематеріальна (права на використання природних ресурсів та май-

Таблиця 2. Функціональні особливості харчової галузі, що впливають на зміст екологічної капіталізації харчових підприємств

Особливості галузі	Вплив на капіталізацію
Вагомий експортний потенціал	Обсяг експорту перевищує імпорт і це відбивається на коефіцієнті перекриття експортом імпорту. Проте залишається недосконалою якісна структура капітальних вкладень для оновлення основних засобів в цілому та техніко-технологічної виробничої бази зокрема. На купівлю нового технологічного обладнання та устаткування витрачається в 1,5 рази менше коштів, ніж на амортизаційні відрахування для забезпечення технічного переоснащення та реконструкції харчових підприємств. Якісно незадовільною також є відтворювальна інвестиційна структура основного капіталу харчових підприємств
Значний обсяг інвестування основного капіталу, спрямований на підтримання діючих потужностей	За рахунок інвестування коштів у харчове підприємство підвищується не тільки його капіталізація, а й збільшуються надходження до бюджету країни, розвивається інфраструктура, модернізуються технології, встановлюються іміджеві дивіденди, розвивається фондовий ринок, вдосконалюються управлінські системи. Саме тому мають виконуватися завдання по залученню та виконанню сучасних регіональних програм та підприємницьких стратегій, використовуючи при цьому прямі та портфельні інвестиції, що сприятимуть доцільному розвитку більшості галузей; програм по налагодженості співробітництва підприємств з органами державної і місцевої влади; програм по наданню пільг інвесторам; по розвитку більш довгострокових програм. Падіння прибутковості галузі у кризовий період негативно відзначився на її капіталізації, проте завдяки активній інвестиційній діяльності, що спостерігається у прирості статутного капіталу, негативний вплив фактору на прибуток поступово нівелюється
Звужені можливості пошуку новітніх ринково-орієнтованих інновацій	Процес розвитку харчових підприємств відбувається в умовах практично повної насиченості ринку при звужених можливостях пошуку новітніх ринково-орієнтованих інновацій та вимагає зосередження інноваційної діяльності на збільшенні ефективності виробництва типового (стандартного) продукту шляхом застосування прогресивних технологій при його виробництві
Дефіцит фінансових ресурсів і недостатня диверсифікація джерел фінансування галузі	На сьогоднішній день держава інвестує в галузь майже в 50 разів менше за іноземних інвесторів, що говорить про неефективність держави як інвестора через недостатню доходну частину бюджету та першочергову необхідність вирішення соціальних і політичних проблем. Проте закордонний досвід країн з розвинутою промисловістю запевняє, що фінансування саме із держбюджету є важливим інструментом науково-технічної й інноваційної політики, яка в змозі забезпечити до 50% національних наукових витрат
Активне кредитування галузі	Активне кредитування харчової галузі розпочалося з 2009 р. Обсяг кредитів на внутрішньому ринку, що залучені до харчової промисловості сягає 6% від загальної суми кредитів наданих українськими банками. Це в цілому свідчить про тенденції поступової стабілізації галузі. Але попри зростання власного капіталу в харчовій промисловості, частка його в структурі пасивів лишається в середньому на рівні 25%, що є свідченням невисокого рівня фінансової автономії галузі. Проте невисока частка власного капіталу означає наявність у харчових підприємств значного потенціалу збільшення капіталізації
Перетворення амортизації на найвагоміший реноваційний ресурс.	Підвищуючи рівень матеріально-технічної бази на підприємствах харчової промисловості, важливо ефективно сформувати і нагромадити інвестиційний потенціал, перетворивши амортизацію на найвагоміший реноваційний ресурс. Основними напрямками інтенсивного відтворення основних засобів повинні стати шляхи, які визначив Державний департамент продовольства Міністерства аграрної політики України, та затверджені програми інноваційного розвитку харчової промисловості, що сприятиме виведенню харчових підприємств на відповідний науково-технологічний рівень, притаманний підприємствам країн з розвинутою економікою; забезпеченню їхньої інтеграції до світового виробництва; підвищенню конкурентоспроможності продукції за допомогою активації інноваційної політики країни

Джерело: розроблено автором.

на, права на комерційні позначення та об'єкти промислової власності, авторські права та суміжні з ними права, що утримуються для отримання економічних вигід у майбутньому). Відтак можна стверджувати, що екологічну капіталізацію можна розглядати як похідну від інших форм капіталізації, якщо фінансові ресурси капіталізуються з метою вирішення екологічних проблем.

На рисунку 2 представлено форми капіталізації, що відображені у вигляді нарощення власних джерел фінансування в балансі під-

приємства, мають різного роду джерела походження та різні способи ініціації, проте які можна використовувати для природоохоронних цілей.

Кількісні і якісні ознаки надають можливість розкрити сутність будь-якого економічного явища або категорії. Тому у контексті даного дослідження важливо їх виділити стосовно екологічної капіталізації. На думку А.А. Турило, кількісна ознака капіталізації підприємства характеризується зростанням від інтегрального до часткового виду результатів дано-

Рис. 3. Алгоритм дій екологічно орієнтованого підприємства харчової промисловості щодо ефективної реалізації господарської діяльності та запровадження екологічної капіталізації

Джерело: сформовано автором.

го процесу. Основою якісної оцінки капіталізації підприємства є економічна ефективність процесу капіталізації. Саме якісна оцінка капіталізації підприємства є фундаментальною у досягненні поставлених перед підприємством цілей і завдань та визначає в підсумку параметри кількісної ознаки процесу капіталізації підприємства [9, с. 237]. Оскільки екологічна капіталізація є похідною від інших форм капіталізації, то цілком доречним буде використання кількісних ознак цих форм, скорегованих відносно екологічних цілей. У таблиці 1 наведено систематизацію ознак екологічної капіталізації.

Що стосується підприємств харчової галузі, то нашу думку, зміст екологічної капіталізації та її роль у забезпеченні функціонування підприємств розкривають функціональні особливості галузі (табл. 2).

Врахування впливу функціональних особливостей галузі харчової промисловості та ознак екологічної капіталізації, дозволяє розробити алгоритм дій суб'єкта господарювання з метою капіталізації його ресурсів. Екологічно орієнтоване підприємство харчової галузі по-

винно реалізовувати свою господарську діяльність та запроваджувати екологічну капіталізацію, спираючись на основні положення, наведені на рисунку 3.

Конкурентні переваги, зокрема цінові, на ринку харчової продукції залежать від ефективного використання власного виробничого та енергетичного потенціалу. Однак екологічність виробництва підприємства харчової галузі повинна бути органічно поєднана з екологічністю його продукції, що створить додаткові перспективи для успішного розвитку міжнародного маркетингу та послабить залежність виробника від типу ринкової кон'юнктури на внутрішньому ринку в умовах низької платоспроможності покупців.

В Україні досить повільно відбувається впровадження оптимальних екологічних стратегій розвитку виробництва, спрямованих на зменшення інтенсивного використання природних ресурсів та мінімізацію завдання шкоди довкіллю. На нашу думку, активніший перехід виробників на альтернативні види палива та джерела енергії, а також до "чистих бізнес-процесів" можливий за наявності збільшення тис-

ку зі сторони критичних виробничих факторів, наприклад, енергетичних ресурсів.

Прикладом застосування реальної капіталізації екологічно чистим підприємством виступає прибуткове підприємство, яке має позитивний результат від господарської діяльності із мінімальним втручанням в навколишнє середовище, не завдаючи йому шкоди власними викидами та виробляє екологічно безпечну продукцію. Високий рівень екологічної капіталізації є свідченням раціонального використання підприємством власних ресурсів, вмілого генерування прибутків, розширення сфери бізнесу, що є основою для майбутнього стабільного фінансового зростання такого підприємства. Під час фінансово-господарської діяльності екологічно безпечне промислове підприємство реінвестує свій прибуток та спрямовує його на поповнення необоротних активів (засобів праці) й придбання оборотних активів (запасів та предметів праці), що є екологічно-орієнтованими та екологічно безпечними. В ході цього процесу реальної капіталізації відбувається підвищення реальної вартості майна екологічно-чистого підприємства. В більшості випадків такі підприємства з досконалою екологічно орієнтованою стратегією інвестують приріст власного капіталу в активи довгострокового характеру — необоротні активи, в тому числі нематеріальні (права на використання природних ресурсів та майна, права на комерційні позначення та об'єкти промислової власності, авторські права та суміжні з ними права та ін.), що призводить до зміцнення фінансової стабільності підприємства, підвищення його кредитного рейтингу, збільшення ринкової вартості та зміцнення маркетингової привабливості промислового підприємства.

ВИСНОВКИ

Сучасні форми та види капіталізації доцільно досліджувати, виділяючи основні ознаки, за якими їх можна ідентифікувати та надати характеристику. Кожна з форм капіталізації має свої особливості та специфіку застосування. З огляду на виклики сьогодення, пов'язані з негативними впливами господарської діяльності на довкілля, виникає необхідність виділення ще однієї форми капіталізації — екологічної, метою якої є вкладання власних та залучених активів у економічну діяльність компанії, що орієнтована на збереження довкілля та мінімізацію негативного впливу на нього. Отримання прибутку у майбутньому, максимізації ринкової вартості суб'єкта господарювання та зростання його власного капіталу має відбуватися

водночас із гармонізацією його зв'язків із природними системами.

У випадку орієнтації суб'єкта господарювання на екологічну капіталізацію важливо ідентифікувати шляхи залучення та джерела забезпечення інвестування капіталізації харчових підприємств, враховуючи сутність функціональних та організаційних джерел інвестування капіталізації, та спрямовувати їх на використання для природоохоронних цілей. З огляду на вплив процесів функціонування харчових підприємств на довкілля та з'ясування сутності певних видів капіталізації, необхідно максимізувати екологічність виробництва. Доречним є розроблення алгоритму дій суб'єкта господарювання з метою впровадження ним екологічної капіталізації власних ресурсів, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємства, підвищенню його кредитного рейтингу, збільшенню ринкової вартості та зміцненню маркетингової привабливості з мінімальною екологічною шкодою для навколишнього природного середовища.

Література:

1. Козоріз М.А. Роль і функції капіталізації в забезпеченні економічного розвитку суб'єктів господарювання // Регіональна економіка. — 2007. — № 2. — С. 42—48.
2. Барановский А. Недокапитализированная экономика // Зеркало недели. — 2003. — № 42 (467).
3. Шумська, С.С. Капіталізація економіки: системний підхід та методологічні напрями дослідження / С. С. Шумська // Економічна теорія. — 01/2012. — № 1. — С. 35—49.
4. Гриценко А.А. Капитализация экономики: проблемы и перспективы. Материалы семинара (часть 1) // Экономическая теория. — 2006. — № 2. — С. 91—95.
5. Дедкова М.В. Капитализация компании: теоретический аспект / М.В. Дедкова // Вестник МГУС. — 2007. — № 1. — С. 84—96. (Серия "Экономика").
6. Брюховецька Н.Ю. Підходи до визначення капіталізації підприємств / Н.Ю. Брюховецька // Наукові праці ДонНТУ. — Сер. "Економічна". — Випуск 31-1. — 2007. — С. 224—229.
7. Мельник Л.М. Конкретизація понять капіталізації підприємства / Л.М. Мельник // Вісник Хмельницького нац. ун-ту. — Хмельницький. — 2009. — Т. 3; № 4. — С. 24—29.
8. Калиниченко М.П. Маркетингова капіталізація промислових підприємств // Тези доп. і повідом. міжнар. наук.-практ. конф. "Капіталізація підприємств та фінансових організацій:

теорія і практика" (Донецьк, 27 травня 2011 р.) / НАН України. Інститут економіки промисловості. — Донецьк, 2011. — С. 93—95.

9. Турило А.А. Система критеріїв і показників оцінювання капіталізації підприємств в процесі інноваційного розвитку / А.А. Турило, А.М. Турило // Актуальні проблеми економіки. — 2014. — № 1. — С. 233—239.

10. Гальцева Е.В. Капіталізація як фактор укріплення фінансової устойчивості підприємств сфери послуг: дис. канд. економ. наук. — М., 2005. — 137 с.

11. Геєць В.М. Капіталізація економіки України / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, д-ра екон. наук А.А. Гриценка. — К.: Інститут економіки та прогнозування, 2007. — 220 с.

12. Хотинская Г.И. Теория и практика капитализации в условиях рынка / Г.И. Хотинская, Е.В. Гальцева // Собственность и рынок. — 2005. — № 9. — С. 2—5.

13. Бриль І.В. Забезпечення капіталізації підприємств шляхом активізації нематеріальних активів / І.В. Бриль // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. — 2012. — С. 113—124.

References:

1. Kozoriz, M.A. (2007), Rol' i funktsii kapitalizatsii v zabezpechenni ekonomichnoho rozvytku sub'ektiv hospodariuvannya [The role and functions of capitalization in ensuring economic development of economic entities]. *Rehional'na ekonomika* [Regional economy], 2, 42—48. (In Ukr.).

2. Baranovskij, A. (2003), Nedokapitalizirovannaja jekonomika [Undocapitalized economy]. *Zerkalo nedeli* [Mirror of the week], 42, 467. (In Russ.).

3. Shums'ka, S.S. Kapitalizatsiia ekonomiky: systemnyj pidkhid ta metodolohichni napriamy doslidzhennia [Capitalization of the economy: systematic approach and methodological directions of research]. *Ekonomichna teoriia* [Economic Theory], 1, 35—49. (In Ukr.).

4. Gricenko, A.A. (2006), Kapitalizacija jekonomiki: problemy i perspektivy. Materialy seminaru [Capitalization of the economy: problems and perspectives]. *Jekonomicheskaja teoriia* [Economic Theory], 1 (2), 91—95. (In Russ.).

5. Dedkova, M.V. (2007), Kapitalizacija kompanii: teoreticheskij aspekt [Capitalization of the company: the theoretical aspect]. *Vestnik MGUS* [Bulletin Journal MGUS] (Serija "Ekonomika"), 1, 84—96. (In Russ.).

6. Briukhovets'ka, N.Yu. (2007), Pidkhody do vyznachennia kapitalizatsii pidpryemstv [Approaches to the definition of capitalization of enterprises]. *Naukovi pratsi DonNTU* [Scientific works DonNTU]. Serija "Ekonomichna", 31(1), 224—229. (In Ukr.).

7. Mel'nyk, L. M. (2009), Konkretyzatsiia poniat' kapitalizatsii pidpryemstva [Specification of concepts of enterprise capitalization]. L. M. Mel'nyk. *Visnyk Khmel'nyts'koho nats. un-tu* [Bulletin Journal of Khmelnytsky National University], 3 (4), 24—29. (In Ukr.).

8. Kalynychenko, M.P. (2011), Marketynhova kapitalizatsiia promyslovykh pidpryemstv [Marketing capitalization of industrial enterprises]. *Tezy dop. i povidom. mizhnar. nauk.-prakt. Konf* [Abstracts of reports and reports of international scientific-practical conference], "Kapitalizatsiia pidpryemstv ta finansovykh orhanizatsij: teoriia i praktyka" [Capitalization of enterprises and financial organizations: theory and practice], National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Industrial Economics, Donetsk, 93—95. (In Ukr.).

9. Turylo, A. A. (2014), Systema kryteriiv i pokaznykiv otsiniuvannya kapitalizatsii pidpryemstv v protsesi innovatsijnoho rozvytku [The system of criteria and indicators for the assessment of capitalization of enterprises in the process of innovation development]. *Aktual'ni problemy ekonomiky* [Actual problems of the economy], 1, 233—239. (In Ukr.).

10. Gal'ceva, E.V. (2005), Kapitalizacija kak faktor ukreplenija finansovoj ustojchivosti predpriyatij sfery uslug [Capitalization as a factor in strengthening the financial stability of service enterprises]: dissertation Ph.D. of economic sciences, Moscow, 137. (In Russ.).

11. Heiets', V.M. (2007), Kapitalizatsiia ekonomiky Ukrainy [Capitalization of the Ukrainian economy], Institute of Economics and Forecasting, Kyiv, 220 s. (In Ukr.).

12. Hotinskaja, G.I. (2005), Teoriya i praktika kapitalizatsii v uslovijah rynka [The theory and practice of capitalization in the market conditions]. *Sobstvennost' i rynek* [Property and market], 9, 2—5. (In Russ.).

13. Bril, I.V. (2012), Zabezpechennja kapitalizatsiiji pidpryemstv shlyahom aktivizatsiiji nemateriialnih aktiviv [Ensuring capitalization of enterprises by activating intangible assets]. *Strategiya i mehanizmi reguljuvannya promyslovogo rozvytku* [Strategy and mechanisms of regulation of industrial development], 113—124. (In Ukr.).

Стаття надійшла до редакції 28.08.2018 р.